

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΑΡΟΧΩΝ ΚΥΡΙΑΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Διεύθυνση: Σταδίου 29, 105 59, Αθήνα
Πληροφορίες: Δ. Πατούνα- Χ.Γκιουλέκα
Τηλέφωνο: 2103368314, 213 1516790
Ηλ. Ταχ.: synparoxes@ypakp.gr

ΠΡΟΣ: e-ΕΦΚΑ

1. Γραφείο Διοικητή
Ακαδημίας 22, 106 71 Αθήνα
2. Γενική Διεύθυνση Συντάξεων
Διεύθυνση Νομοθεσίας
& Συντονισμού Συντάξεων
Πατησίων 12, 106 77 Αθήνα
3. Γενική Δ/ση Συντάξεων Δημοσίου
Τομέα
Κάνιγγος 29, 101 10 Αθήνα

ΚΟΙΝ. : Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών
Υποθέσεων
Γραφείο Υπουργού

**ΘΕΜΑ: «Εθνική σύνταξη και κατώτατα όρια σε περίπτωση σώρευσης –
Συντάξεις χρείας μετά την πρώτη τριετία»**

1. Τα Γ23/11/252929/12.10.2020 και 225983/17.06.2021 έγγραφά σας.
2. Την υπ' αρ. Φ80000/οικ.60272/2196/23.12.2016 (ΑΔΑ: ΨΟ4Μ465Θ1Ω-ΡΦΘ) Εγκύκλιο του Υπουργείου
3. Την υπ' αρ. Φ80000/οικ.60258/1471 /23.12.2016 (ΑΔΑ: 7Τ67465Θ1Ω-ΑΝ9) Εγκύκλιο του Υπουργείου
4. Το υπ' αρ. Φ80000/26767/1138/22.06.2017 Έγγραφο του Υπουργείου
5. Την υπ' αρ. οικ.26083/887/7-6-2016 (Β' 1605) Κοινή Υπουργική Απόφαση
6. Την υπ' αρ. Φ.11321/οικ.10772/382/9-3-2021 (Β' 1082) Υπουργική Απόφαση

Σε συνέχεια των σχετικών υπό (1) εγγράφων σας, σημειώνουμε τα ακόλουθα:

Α. Εθνική σύνταξη και σώρευση (παρ. 5 του άρθρου 7 του ν.4387/2016)

Α1. Σώρευση συντάξεων εξ ιδίου δικαιώματος ή από διαφορετικές αιτίες

Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 7 του ν. 4387/2016, «η Εθνική Σύνταξη καταβάλλεται από τον e-ΕΦΚΑ σε όλους, όσοι θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης εξ ιδίου δικαιώματος ή ανικανότητας ή κατά μεταβίβαση, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις». Σύμφωνα με την παρ. 5 του ίδιου άρθρου «Σε περίπτωση σώρευσης συντάξεων χορηγείται μία εθνική σύνταξη. Στην περίπτωση συνταξιούχου ή δικαιούχου μιας πλήρους και μιας μειωμένης κύριας σύνταξης, το ποσό της χορηγούμενης εθνικής σύνταξης είναι πλήρες. Σε περίπτωση συνταξιούχου ή

δικαιούχου δύο μειωμένων κύριων συντάξεων καταβάλλεται το ποσοστό της εθνικής σύνταξης που αντιστοιχεί σε καθεμία από αυτές, εφόσον το άθροισμά τους είναι μικρότερο ή ίσο με το πλήρες ποσό της εθνικής σύνταξης».

Με βάση τα ανωτέρω, μία εθνική σύνταξη χορηγείται σε κάθε πρόσωπο που δικαιούται σύνταξη γήρατος ή σύνταξη αναπηρίας ή σύνταξη αιτία θανάτου από τον e-ΕΦΚΑ. Σε περίπτωση σόρευσης περισσότερων δικαιωμάτων σύνταξης στο ίδιο πρόσωπο, ρητώς ορίζεται, ότι χορηγείται μία εθνική σύνταξη. Ο κανόνας αυτός εφαρμόζεται ανεξαρτήτως της προέλευσης του συνταξιοδοτικού δικαιώματος, δηλαδή ανεξαρτήτως εάν οι συντάξεις είναι εξ ιδίου δικαιώματος ή κατά μεταβίβαση, και σε οποιονδήποτε συνδυασμό σόρευσης (δύο συντάξεις ίδιας αιτίας ή σύνταξη γήρατος και αναπηρίας / σύνταξη γήρατος και θανάτου / σύνταξη αναπηρίας και θανάτου). Τα ανωτέρω προκύπτουν, άλλωστε και από την αναφορά της διάταξης σε «συνταξιούχους ή δικαιούχους».

Περαιτέρω, η χορήγηση μίας εθνικής σύνταξης ανά συνταξιούχο του φορέα, ανεξαρτήτως της τυχόν σόρευσης περισσότερων δικαιωμάτων σε σύνταξη προκύπτει και από την αιτιολογική έκθεση του ν.4387/2016, η οποία μεταξύ άλλων αναφέρει: *«Ειδικότερα, το μεν τμήμα της Εθνικής Σύνταξης αποσκοπεί στην αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς εγγυάται ένα κατώτατο ποσό σύνταξης που δεν εξαρτάται από την καταβολή εισφορών ούτε από το ύψος των αποδοχών ή του εισοδήματος του ασφαλισμένου. Κατ' αυτόν τον τρόπο, αφενός, εξασφαλίζει στην ευπαθή ομάδα των χαμηλοσυνταξιούχων ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης, αφετέρου, παρέχει, κατ' αποτέλεσμα, υψηλότερα ποσοστά αναπλήρωσης σε ασφαλισμένους με χαμηλότερες συντάξιμες αποδοχές ή λίγα χρόνια ασφάλισης. Τέλος, δεδομένου ότι η Εθνική Σύνταξη δεν χρηματοδοτείται από εισφορές των ασφαλισμένων, αλλά απευθείας από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο κοινωνικής αναδιανομής».* Επομένως ο νομοθέτης του ν.4387/2016 στόχο είχε την εξασφάλιση ενός κατώτατου ποσού σύνταξης, το οποίο θα χρηματοδοτείται απευθείας από τον κρατικό προϋπολογισμό για κάθε συνταξιούχο και όχι την σόρευση περισσότερων εθνικών συντάξεων.

Ειδικότερα, στους συνταξιούχους του Φορέα χορηγείται ποσό εθνικής σύνταξης μέχρι, κατ' ανώτατο όριο, το ύψος μίας πλήρους εθνικής σύνταξης (384€). Προκειμένου για μία πλήρη και μία μειωμένη εθνική σύνταξη, χορηγείται μία πλήρης εθνική σύνταξη, ενώ για δύο μειωμένες εθνικές συντάξεις, χορηγείται το ποσοστό εθνικής που αντιστοιχεί σε κάθε μία, με αθροιστικά ανώτατο όριο το πλήρες ποσό εθνικής σύνταξης (384€). Ως πλήρης σύνταξη νοείται η εθνική σύνταξη η οποία απονέμεται χωρίς τις μειώσεις του άρθρου 7, ενώ ως μειωμένη σύνταξη

νοείται η εθνική σύνταξη που έχει υποστεί μειώσεις του άρθρου 7 (π.χ. λόγω κατοικίας, λόγω χρόνου ασφάλισης, λόγω αναπηρίας).

Κατόπιν των ανωτέρω, το παράδειγμα 5 στην σελίδα 16 της υπ' αριθμ. Φ80000/οικ.60272/2196/23.12.2016 (ΑΔΑ: ΨΟ4Μ465Θ1Ω-ΡΦΘ) Εγκυκλίου και το σημείο 2 της υπ' αρ. Φ80000/26767/1138/22.06.2017 Εγκυκλίου ανακαλούνται ως αντίθετα με τα ανωτέρω.

A2. Σώρευση συντάξεων με π. ΟΓΑ

Σε περίπτωση που ο συνταξιούχος, εξ ιδίου δικαιώματος ή κατά μεταβίβαση λαμβάνει: (α) μία σύνταξη (εξ ιδίου δικαιώματός ή κατά μεταβίβαση) από ενταχθέντα στο e-ΕΦΚΑ φορέα, εκτός του π. ΟΓΑ, και (β) μία σύνταξη (εξ ιδίου δικαιώματός ή κατά μεταβίβαση) από τον π. ΟΓΑ, τότε διακρίνουμε τις κάτωθι περιπτώσεις:

- Εάν η σύνταξη του π. ΟΓΑ εκδίδεται έως και την 31.12.2016 οπότε και εφαρμόζεται το προϊσχύον του άρθρου 99 του ν.4387/2016 νομοθετικό καθεστώς και έχει υπολογιστεί με βάση τις καταστατικές διατάξεις του π. ΟΓΑ, τότε δεν τίθεται ζήτημα σώρευσης εθνικών συντάξεων, καθώς οι «παλαιές» (πριν το ν.4387/2016) συντάξεις που είχαν απονεμηθεί από τον π. ΟΓΑ, εξαιρέθηκαν από τον επανυπολογισμό σύμφωνα με το άρθρο 33 του ν.4387/2016 και ως εκ τούτου δεν εμπεριέχουν τμήμα εθνικής σύνταξης. Προκειμένου για συντάξεις του π. ΟΓΑ οι οποίες εκδίδονται επί αιτήσεων που υποβάλλονται ή θα υποβληθούν από 01.01.2017 έως και την 31.12.2030 ισχύει ο τρόπος υπολογισμού που περιγράφεται στο άρθρο 99 του ν.4387/2016. Συγκεκριμένα αποτελούνται από δύο τμήματα εκ των οποίων το ένα αφορά στον υπολογισμό με βάση τις καταστατικές διατάξεις του π. ΟΓΑ και το δεύτερο προκύπτει από τον υπολογισμό εθνικής και ανταποδοτικής σύνταξης του ν.4387/2016. **Για τις απονεμόμενες συντάξεις του π. ΟΓΑ από 01.01.2017 έως 31.12.2030 εφαρμόζονται οι διατάξεις περί σώρευσης της παρ. 5 του άρθρου 7 του ν.4387/2016 μόνο ως προς το τμήμα της σύνταξης που αντιστοιχεί σε εθνική σύνταξη** (δηλαδή για το έτος 2020 θα ισχύουν οι κανόνες της σώρευσης για το ποσό εθνικής σύνταξης που εμπεριέχεται μαζί με την ανταποδοτική στο 26,30% της συνολικής σύνταξης που απονέμεται).

A3. Σώρευση επανυπολογισμένων και μη επανυπολογισμένων συντάξεων

Σύμφωνα με τα άρθρα 14 και 33 του ν.4387/2016 *«οι ήδη καταβαλλόμενες κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος, κύριες συντάξεις αναπροσαρμόζονται, σύμφωνα με τα άρθρα 7, 8, 13*

και 14» και «σύμφωνα με την ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 14, σε συνδυασμό με τα άρθρα 7, 8, 27, 28, 30 και 12». Σύμφωνα με την υπ' αρ. Φ.11321/οικ.10772/382/9-3-2021 (Β' 1082) Υπουργική Απόφαση, η οποία αντικατέστησε την υπ' αρ. οικ.26083/887/7-6-2016 (Β' 1605) Υπουργική Απόφαση «Η αναπροσαρμογή των συντάξεων γίνεται με τους κανόνες των άρθρων 7, 8, 12, 13, 27, 28, 30 και της παρ. 5 του άρθρου 36Α του ν. 4387/2016 και τη διαδικασία που περιγράφεται στην παρούσα».

Με βάση τα ανωτέρω, οι αναπροσαρμοσμένες σύμφωνα με τα άρθρα 14 και 33 του ν.4387/2016 περιλαμβάνουν τμήμα εθνικής σύνταξης, και το άρθρο 7 έχει εφαρμογή και επί αυτών. Επομένως προκύπτει ότι: (α) σε περίπτωση περισσότερων συντάξεων που αναπροσαρμόζονται, χορηγείται μία εθνική σύνταξη, (β) σε περίπτωση που μετά την 13.05.2016 το ίδιο πρόσωπο λάβει και δεύτερη σύνταξη από τον e-ΕΦΚΑ (εξ ιδίου δικαιώματος ή κατά μεταβίβαση) θα υπολογιστεί το αναλογούν ποσό της εθνικής σύνταξης και έπειτα θα εφαρμοστούν οι κανόνες σώρευσης που αναλύονται ανωτέρω υπό Α1 και Α2, προκειμένου το συνολικό ποσό εθνικής σύνταξης που χορηγείται, να μην ξεπερνά το πλήρες ποσό εθνικής σύνταξης (384€). Σημειώνουμε ότι τα ανωτέρω εφαρμόζονται ανεξαρτήτως του είδους (γήρατος, αναπηρίας, θανάτου) και της προέλευσης (εξ ιδίου ή κατά μεταβίβαση) του δικαιώματος.

Τέλος, σημειώνεται ότι εάν κατά την αναπροσαρμογή των ήδη καταβαλλόμενων ή καταβλητέων κατά την 12.05.2016 συντάξεων λογίσθηκαν πολλαπλά ποσά εθνικών συντάξεων και δεν εφαρμόστηκε το κριτήριο της σώρευσης, τότε με την ορθή εφαρμογή των κανόνων, το τελικώς καταβλητέο ποσό δεν θα διαφοροποιηθεί για τον δικαιούχο. Τούτο διότι, βάσει των προβλεπόμενων για την αναπροσαρμογή, το όποιο υπερβάλλον ποσό από τα 384€ θα πρέπει να απεικονιστεί πληροφοριακά ως προσωπική διαφορά και να συνεχίσει να καταβάλλεται στον δικαιούχο.

Παράδειγμα: Έστω συνταξιούχος που στις 12.05.2016 ελάμβανε: (α) μία σύνταξη γήρατος εξ ιδίου δικαιώματος και (β) μία σύνταξη χηρείας. Κατά την αναπροσαρμογή των συντάξεων, χορηγήθηκαν δύο πλήρεις εθνικές συντάξεις, δύο ανταποδοτικές συντάξεις και προσωπική διαφορά. Με βάση τους κανόνες σώρευσης, κάθε συνταξιούχος, ανεξαρτήτως του πλήθους των δικαιωμάτων σε σύνταξη δικαιούται κατ' ανώτατο όριο ποσό εθνικής σύνταξης ύψους 384€. Επομένως, το υπερβάλλον των 384€ ποσό εθνικής σύνταξης, θα απεικονίζεται εφεξής ως προσωπική διαφορά και θα συνεχίσει να καταβάλλεται στο συνταξιούχο.

B. Κατώτατο και ανώτατο όριο σύνταξης αιτία θανάτου (παρ. 4B του άρθρου 12 του ν.4384/2016)

Σύμφωνα με την υποπαρ. Β της παρ. 4 του άρθρου 12 του ν.4387/2016:

«4B. Το συνολικό ποσό της κατά μεταβίβαση σύνταξης του επιζώντος συζύγου και των τέκνων σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό της σύνταξης του θανόντος. Σε περίπτωση που το άθροισμα των ποσοστών των δικαιούχων υπερβαίνει το ποσό της σύνταξης του θανόντος περιορίζεται ισόποσα το ποσοστό των τέκνων.

(4.B.α) Το συνολικό ποσό της σύνταξης λόγω θανάτου του επιζώντος ή/και του διαζευγμένου συζύγου, δεν μπορεί να υπολείπεται του ποσού της εθνικής σύνταξης του άρθρου 7 του παρόντος νόμου που αντιστοιχεί σε είκοσι (20) έτη ασφάλισης. Εάν ο χρόνος ασφάλισης του θανόντος είναι μικρότερος των είκοσι (20) ετών, το ως άνω ποσό βαίνει μειούμενο κατά 1,25% για κάθε έτος ασφάλισης που υπολείπεται των είκοσι (20) ετών και μέχρι τη συμπλήρωση δεκαπέντε (15) ετών ασφάλισης. Για χρόνο ασφάλισης μικρότερο των δεκαπέντε (15) ετών, το ποσό της σύνταξης λόγω θανάτου του επιζώντος ή/και του διαζευγμένου συζύγου δεν μπορεί να υπολείπεται του ποσού των τριακοσίων εξήντα (360) ευρώ. Τα ποσά των προηγούμενων εδαφίων επιμερίζονται μεταξύ επιζώντος και διαζευγμένου συζύγου, σύμφωνα με τα ποσοστά που προβλέπονται στην υποπερίπτωση β' της περίπτωσης Α' της παραγράφου 4 του παρόντος άρθρου.

(4.B.β) Σε περίπτωση ύπαρξης δικαιοδόχων τέκνων, το συνολικό ποσό της σύνταξης λόγω θανάτου που δικαιούνται όλα τα δικαιοδόχα τέκνα υπολογίζεται, αντίστοιχα, ανάλογα με τα έτη ασφάλισης της προηγούμενης περίπτωσης και επιμερίζεται μεταξύ των δικαιοδόχων τέκνων, σύμφωνα με τα ποσοστά που προβλέπονται στην υποπερίπτωση γ' της περίπτωσης Α' της παραγράφου 4 του παρόντος άρθρου. Σε καμία περίπτωση το άθροισμα του ποσού της σύνταξης των δικαιοδόχων τέκνων δεν μπορεί να υπολείπεται των ανωτέρω, ανάλογα με τα έτη ασφάλισης του θανόντος, ποσών. Σε περίπτωση, όμως, ορφανών τέκνων και από δύο (2) γονείς, το ποσό της σύνταξης που χορηγείται σε έκαστο εξ αυτών δεν μπορεί να υπολείπεται των ανωτέρω ποσών.

(4.B.γ) Στις περιπτώσεις συνταξιούχων λόγω θανάτου του πρώην ΟΓΑ το ποσό της σύνταξης λόγω θανάτου που προκύπτει σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 99 του παρόντος νόμου για

κάθε δικαιοδόχο πρόσωπο (επιζώντα ή/και διαζευγμένο σύζυγο και δικαιοδόχα τέκνα) δεν μπορεί να υπολείπεται των ποσών των ανωτέρω περιπτώσεων α' και β'.

Όταν χορηγείται το κατώτατο όριο σύνταξης λόγω θανάτου σε τουλάχιστον ένα (1) από τα δικαιοδόχα πρόσωπα δεν εφαρμόζονται τα δύο πρώτα εδάφια της περίπτωσης Β' της παρούσας παραγράφου.»

Το ύψος του κατώτατου ορίου (Κ.Ο.) της κατά μεταβίβαση σύνταξης θανάτου διαμορφώνεται, με βάση τα ανωτέρω, από 360€ έως 384€. Με βάση τα ανωτέρω, το κατώτατο όριο (Κ.Ο.) της κατά μεταβίβαση σύνταξης θανάτου επιμερίζεται ως εξής:

- Για το σύζυγο ή και το διαζευγμένο, όταν συντρέχουν ως δικαιούχοι, το Κ.Ο. επιμερίζεται μεταξύ τους κατά το ποσοστό που δικαιούνται.
- Για τα ετεροπλεύρως ορφανά τέκνα, όταν συντρέχουν περισσότερα τέκνα, το Κ.Ο. επιμερίζεται μεταξύ τους κατά το ποσοστό που δικαιούνται.
- Για τα αμφοτεροπλεύρως ορφανά τέκνα, όταν συντρέχουν περισσότερα τέκνα, το ποσό του κατώτατου ορίου ΔΕΝ επιμερίζεται, και έκαστο λαμβάνει τουλάχιστον το Κ.Ο.. Σημειώνεται ότι σε περίπτωση που υπάρχει δεύτερο δικαίωμα κατά μεταβίβαση (σύνταξη και από τον έτερο γονέα) το Κ.Ο. εφαρμόζεται αυτοτελώς σε κάθε σύνταξη, αφού πρόκειται για περισσότερα δικαιώματα σε διαφορετικές συντάξεις.
- Σε περίπτωση σύνταξης αιτία θανάτου λόγω εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής νόσου, το ποσό του κατώτατου ορίου για τη σύνταξη του θανόντος ανέρχεται σε 768€ τα οποία επιμερίζονται στους δικαιούχους σύμφωνα με τα ανωτέρω.

Σημειώνουμε ότι δεν χορηγούνται περισσότερα κατώτατα όρια, εάν χορηγούνται «περισσότερες» συντάξεις χηρείας, υπό την έννοια ότι ο θανών ελάμβανε συντάξεις είτε από περισσότερους πρώην φορείς, είτε από περισσότερες αιτίες, είτε συνδυαστικά. Το δικαίωμα στη σύνταξη αιτία θανάτου είναι ένα και ενιαίο και αφορά στο σύνολο της συνταξιοδοτικής παροχής που ελάμβανε ο θανών από τον e-ΕΦΚΑ. Τα ανωτέρω προκύπτουν ευθέως από το νόμο, ο οποίος αναφέρεται σε «συνολικό ποσό σύνταξης λόγω θανάτου» (παρ. 4βα) και «Το ποσό της σύνταξης των ανωτέρω δικαιούχων υπολογίζεται επί του ποσού της σύνταξης που δικαιούται ή που έχει δικαιωθεί ο θανών» (παρ. 4α). Τα ανωτέρω ισχύουν και για τις αναπροσαρμοσμένες σύμφωνα με τα άρθρα 14 και 33 συντάξεις που μεταβιβάζονται (επέρχεται ο θάνατος) μετά την έναρξη ισχύος του ν.4387/2016.

Γ. Ως προς το πλήθος δικαιωμάτων σε ανταποδοτική σύνταξη επί σώρευσης συντάξεων διαφορετικής αιτίας στο πρόσωπο θανόντα

Σύμφωνα με το ν.4387/2016 η σύνταξη που χορηγεί ο e-ΕΦΚΑ μπορεί να αποτελείται από: (α) την εθνική σύνταξη (άρθρο 7), (β) την ανταποδοτική σύνταξη (άρθρα 8 και 28), και (γ) την προσαύξηση λόγω παράλληλης ασφάλισης (17 και 36Α) ή λόγω καταβολής υψηλότερων εισφορών (άρθρο 30). Σε περίπτωση που ο ασφαλισμένος θεμελιώνει με βάση τις γενικές, ειδικές ή καταστατικές διατάξεις των ενταγμένων φορέων και δεύτερο δικαίωμα λήψης σύνταξης, αυτός δύναται να λάβει ή έχει ήδη λάβει δεύτερη ανταποδοτική σύνταξη. Τα πρόσωπα που συνταξιοδοτούνται από 13.05.2016 και έπειτα μπορούν είτε να λάβουν περισσότερες ανταποδοτικές συντάξεις, είτε να χρησιμοποιήσουν το χρόνο ασφάλισής τους που είναι διαδοχικός ώστε να λάβουν μία υψηλότερη ανταποδοτική, είτε να λάβουν μία ανταποδοτική και προσαύξηση λόγω παράλληλης ασφάλισης, όπου αυτή συντρέχει, καθώς και σε κάθε περίπτωση προσαύξηση λόγω καταβολής επιπλέον εισφορών.

Σε περίπτωση συνταξιούχων κατά μεταβίβαση, το δικαίωμα στη σύνταξη είναι ένα και αδιαίρετο, ανεξαρτήτως του πλήθους και του είδους των δικαιωμάτων που μεταβιβάζονται από τον θανόντα.

Παράδειγμα: Ο συνταξιούχος Α ελάμβανε δύο συντάξεις πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4387/2016. Αυτές αναπροσαρμόστηκαν με βάση το άρθρο 14 ή 33 και τη σχετική ΥΑ. Ο συνταξιούχος αποβιώνει το 2020. Ο επιζών σύζυγος Β θα λάβει το 70% του συνόλου των συντάξεων του θανόντος, ως ένα δικαίωμα.

Δ. Περικοπή σύνταξης μετά την πάροδο της τριετίας (παρ. 5 του άρθρου 12 του ν. 4387/2016)

Σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 12 του ν.4387/2016: «5.α) Στον επιζώντα σύζυγο καταβάλλεται ολόκληρη η σύνταξη για μία τριετία από την πρώτη του επομένου του θανάτου μήνα. β) Μετά την πάροδο της τριετίας, αν ο επιζών εργάζεται ή αυτοαπασχολείται ή λαμβάνει σύνταξη από οποιαδήποτε πηγή, καταβάλλεται, αναλόγως της χρονικής διάρκειας της εργασίας ή αυτοαπασχόλησης, το πενήντα τοις εκατό (50%) της σύνταξης, η οποία δεν μπορεί να υπολείπεται των κατώτατων ορίων των περιπτώσεων α', β' και γ' της υποπαραγράφου Β' της παραγράφου 4. γ) Εάν ο επιζών σύζυγος, κατά την ημερομηνία θανάτου, είναι ανάπηρος

σωματικά ή πνευματικά σε ποσοστό 67% και άνω, λαμβάνει ολόκληρη τη σύνταξη, για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί η αναπηρία του, ανεξαρτήτως άλλων προϋποθέσεων.»

Με βάση τα ανωτέρω, σε περίπτωση που ο/η επιζών-ούσα σύζυγος μετά την πάροδο της τριετίας βρεθεί να λαμβάνει σύνταξη από οποιαδήποτε πηγή, τότε η σύνταξη χηρείας καταβάλλεται εφεξής μειωμένη κατά 50%. Αναφορικά με το συγκεκριμένο εδάφιο, σημειώνονται τα ακόλουθα:

- Καταβάλλεται το 50% της σύνταξης που ελάμβανε ο επιζών σύζυγος, δηλαδή το 50% του 70% της σύνταξης του θανόντος (το 35% της σύνταξης του θανόντος).
- Με τη φράση «*σύνταξη από οποιαδήποτε πηγή*», δεν νοείται η σύνταξη χηρείας. Το δικαίωμα σε σύνταξη χηρείας είναι ένα, και υπολογίζεται επί του συνολικού ποσού συντάξεων που ελάμβανε ο θανών από τον e-ΕΦΚΑ. Έτσι, σε περίπτωση που ο θανών ελάμβανε δύο συντάξεις λόγω γήρατος (π.χ. μηχανικός του Δημοσίου, παλαιός ασφαλισμένος, ο οποίος λαμβάνει μία σύνταξη από το πρώην ΤΣΜΕΔΕ και μία από το πρώην Δημόσιο) ή ελάμβανε μία σύνταξη γήρατος και μία σύνταξη αναπηρίας, τότε μεταβιβάζονται όλες στο δικαιούχο σύμφωνα με το άρθρο 12, ως ένα δικαίωμα. Τονίζουμε, ότι η απεικόνιση αυτών στο πληροφοριακό σύστημα ως περισσότερων συντάξεων, δεν επηρεάζει την αδιαίρετη φύση του δικαιώματος σε σύνταξη αιτία θανάτου.
- Ως «*σύνταξη από οποιαδήποτε πηγή*» νοούνται ενδεικτικά: (α) η σύνταξη εξ ιδίου δικαιώματος του δικαιούχου (π.χ. σύζυγος η οποία λαμβάνει από δικό της δικαίωμα σύνταξη γήρατος (β) σύνταξη από μη ενταγμένο στον e-ΕΦΚΑ φορέα κύριας ασφάλισης (π.χ. Τράπεζα της Ελλάδος).
- Οι κανόνες σώρευσης, όπως προβλέπονται από τις κείμενες διατάξεις και αναλύονται ειδικώς στο μέρος Α της παρούσας, εφαρμόζονται και στις περιπτώσεις της ενότητας Δ.

Στο πλαίσιο των ανωτέρω παρατίθενται τα παρακάτω ενδεικτικά εφαρμοστικά παραδείγματα.

Παράδειγμα 1: Αν ο επιζών σύζυγος δεν είναι συνταξιούχος κατά το θάνατο του συζύγου του, τότε κατά την πρώτη τριετία λαμβάνει το 70% του συνόλου της σύνταξης του θανόντος (εθνικής και ανταποδοτικής/ών). Μετά την πάροδο της τριετίας και εφόσον ο επιζών σύζυγος εργάζεται, τότε η σύνταξη λόγω θανάτου περικόπτεται κατά το ήμισυ αυτής, ανερχόμενη σε ποσοστό 35% της σύνταξης του θανόντος.

Παράδειγμα 2: Αν ο επιζών σύζυγος είναι ήδη συνταξιούχος (από οποιαδήποτε αιτία) ή καθίσταται συνταξιούχος μετά το θάνατο του συζύγου, αρχικώς υπολογίζεται η κατά

μεταβίβαση σύνταξη επί του συνόλου της σύνταξης του θανόντος (εθνική και ανταποδοτική/ες). Κατόπιν, εφαρμόζονται οι κανόνες σώρευσης επί του μέρους της εθνικής σύνταξης, έτσι ώστε η καταβαλλόμενη εθνική σύνταξη να μην υπερβαίνει τα 384 ευρώ, από οποιαδήποτε αιτία. Συνεπώς στο εν λόγω παράδειγμα, ο επιζών σύζυγος λαμβάνει κατά την πρώτη τριετία το 70% της ανταποδοτικής σύνταξης του θανόντος και από την εθνική σύνταξη αυτού λαμβάνει ποσό τέτοιο, ώστε αθροιζόμενο με τη δική του εθνική σύνταξη να μην υπερβαίνει τα 384 ευρώ. Εάν ο επιζών σύζυγος λαμβάνει ήδη πλήρες ποσό εθνικής σύνταξης, δεν δικαιούται να σωρεύσει ποσό από την εθνική σύνταξη του θανόντος συζύγου. Μετά την πάροδο της τριετίας, η καταβαλλόμενη σύνταξη λόγω θανάτου περικόπτεται κατά το ήμισυ.

Τέλος, σημειώνεται ότι τα οικονομικά αποτελέσματα της παρούσας εγκυκλίου εφαρμόζονται από την ημερομηνία δημοσίευσής της και εφεξής.

Παρακαλούμε για την άμεση εφαρμογή των προαναφερόμενων.

Ο
ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΣΑΚΛΟΓΛΟΥ

Εσωτερική Διανομή:

1. Γραφείο Υφυπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
2. Γραφείο Γενικής Γραμματέως Κοινωνικών Ασφαλίσεων
3. Προϊσταμένη Γενικής Διεύθυνσης Κοινωνικής Ασφάλισης
4. Διευθύνσεις Δ15, Δ16, Δ17, Δ18